

Zásady hospodárenia

Ing. et Ing. Jerguš Rybár, PhD

Ing. Vladimír Rybár

2024

1. Východiskový stav

Spoločnosť Real Forest s.r.o. v súčasnosti hospodári na 49 ha lesných pozemkov v širokom spektre prírodných podmienok, od druhého (bukovo-dubového) po piaty (jedľovo-bukový) lesný vegetačný stupeň. Užívacie práva vzhľadom na spravované lesné pozemky vyplývajú buď z vlastníctva, alebo z nájomných vzťahov. Vzhľadom na dlhodobú obchodnú stratégiu spoločnosti je predpoklad, že daná výmera, rovnako ako aj spektrum prírodno-technologických podmienok, sa bude zväčšovať.

Vzhľadom na to, že spoločnosť Real Forest s.r.o. hospodári na priestorovo neucelenom majetku fyzických a právnických osôb, v obtiažnych technologických podmienkach a v rôznych situáciách vzhľadom na majetkové vysporiadanie obslužných prvkov lesníckej infraštruktúry, aplikovaný hospodársky systém musí pracovať s konsenzuálnymi prvkami vo vzťahu k okolitému lesnému a nelesnému majetku. Dané podmienky sú často obtiažne zvládnuteľné aj z pohľadu hospodárskej úpravy lesov, čo si vyžaduje individuálny prístup k pestovným a ťažbovým postupom a využitie vlastných systémov monitoringu a zberu údajov.

Spoločnosť Real Forest s.r.o. preto aktívne pristupuje k tvorbe vlastného, flexibilného hospodárskeho systému, ktorý umožní efektívnu správu lesného majetku v prospech potrieb koncových užívateľov, ako aj v prospech celospoločenských funkcií lesov, pri dodržaní všetkých etických a legislatívnych rámcov.

2. Teoretické východiská

Hospodársky princíp aplikovaný spoločnosťou Real Forest s.r.o. vo svojej podstate preberá prvky viacerých teoretických lesníckych smerov a dlhodobých stratégií. Z pohľadu hospodárskej úpravy je to škola čistého výnosu z lesa a eko-centrický pohľad na lesné hospodárstvo, v ktorom je hodnota lesa meraná prostredníctvom dlhodobej periodickej renty pri trvalom zachovaní lesného prostredia na lesnej pôde. Z pohľadu hierarchie funkcií tento systém preberá prvky climate-smart lesníctva, najmä v oblasti manažmentu lesných pôd, integratívneho lesníctva v oblasti hierarchie funkcií lesov (biodiverzita ako základný kameň stability a adaptácie je na 1. mieste pred ostatnými funkciami) a retenčného lesníctva (v oblasti manažmentu biotopov). Ciele týchto teoretických smerov a stratégií sú prakticky napĺňané prostredníctvom manažmentových opatrení v zmysle odporúčaní a postupov Pro Silva, precízneho lesníctva a kooperáciou s autoritami v oblasti ekológie lesov a ochrany prírody. Tieto teoretické východiská sú zhrnuté v zásadách a princípoch jednotlivých subkategórií lesníckych činností:

3. Zásady a princípy pestovania lesov

1. Pri obnove lesných porastov sa v najvyššej možnej miere využíva a podporuje prirodzená regenerácia.
2. Umelá obnova sa využíva len v nevyhnutných prípadoch, po vzniku holín z kalamitných ťažieb, na dopĺňanie prirodzenej obnovy alebo s cieľom zvýšenia druhovej diverzity následného porastu.
3. Pri obnove lesných porastov sa tolerujú pionierske dreviny a v plnej miere sa využívajú ich melioračné a ostatné funkcie (stabilizačné, podpora biodiverzity, medonosnosť a i.). V prípade ich dominancie sa tieto porasty využijú ako vhodné prostredie pre zakladanie podsadiet klimaxových druhov.
4. V porastoch v rastovej fáze mladiny sa prvé prečistky aplikujú až v štádiách po kulminácii autoredukcie. Výnimkou je podpora konkurenčne slabších drevín (pozitívny druhový výber).
5. V porastoch v rastovej fáze mladiny sa v plnej miere využívajú racionalizačné metódy a metódy neceloplošnej výchovy, v rátane ich rozčlenenia.
6. V porastoch v rastovej fáze žrdkoviny až tenkej kmeňoviny sa aplikujú situačné, najmä úrovňové prebierky s pozitívnym výberom s cieľom dosiahnuť čo najväčšiu druhovú a štruktúralnu diferenciáciu lesných porastov, vzhľadom na dané prírodné podmienky.
7. Preferovanými prebierkovými metódami sú kombinácie úrovňových prebierok s pozitívnym výberom so štrukturalizačnými prebierkami (Reiningerova úrovňová prebierka) a ostatné situačné voľné (freestyle) prebierky.
8. V porastoch v rastovej fáze strednej až hrubej kmeňoviny sa charakter zásahov mení z výchovných na obnovné s cieľom maximalizácie hodnotovej produkcie individuálnych jedincov, pri súčasnom zabezpečení obnovy a kontinuity porastovej štruktúry.
9. Preferovanými obnovnými rubmi je Bádenský rub prostredníctvom aplikácie výberných princípov, najmä jednotlivého výberu na základe cieľovej hrúbky, v kombinácii so skupinove a skupinovite clonnými rubmi s veľkosťou obnovného prvku do 0.02 ha. V prípade porastov s dubom ako cieľovou drevinou veľkosť obnovného prvku až do 0.2 ha.
10. V procese obnovy programov starostlivosti o lesy sa dbá na kontrolu korektného stanovenia výšky výchovnej úmyselnej ťažby v porastoch s vekom nad 50 rokov s využitím skusných plôch zo strany vyhotoviteľa. V podmienkach vhodných na prebudovu obnovou sa využijú modely hospodárenia obnovnými dobami dlhšími ako 40 rokov až nepretržitými obnovnými dobami.
11. Vyššie uvedené zásady sú realizované v rámci hospodárskych spôsobov a rubov napĺňajúcich definíciu prírode- blízkeho hospodárenia v lesoch podľa zákona č. 326 z roku 2005 o lesoch, najmä však účelového hospodárskeho spôsobu- stromovej formy a maloplošnej formy podrastového hospodárskeho spôsobu.

4. Precízne lesníctvo

Pri realizácii hospodárenia sa aplikujú princípy precízneho lesníctva, s podrobným geopriestorovým zadefinovaním zásadných informácií o lesnom majetku v podnikovom geoinformačnom systéme (GIS).

Podnikový priebežne aktualizovaný GIS obsahuje vrstvy s obsahom:

1. Majetkových pomerov s atribútovým zadefinovaním druhu správy (vlastníctvo, spoluvlastníctvo, nájom, poskytovanie služieb OLH)
2. Jednotiek priestorového rozdelenia lesa
3. Vyznačovaním stromov na ťažbu a na dožitie s detailom na úroveň stromu (pri obnovných ťažbách)
4. Holín
5. Pestovnej činnosti
6. Ochrany lesa a meliorácií
7. Lesnej cestnej siete
8. Plošných prvkov pre podporu biodiverzity (v rátane lesov s veľkým spoločenským významom -LVSV a nášlapných kameňov)
9. Siete inventarizačných plôch v rátane digitálneho zápisníka pre editáciu údajov
10. Ďalších podkladových máp a rastrov (mapa biotopov, mapa chránených území a stupňov ochrany, digitálny model reliéfu, digitálny výškový model lesa, ortofotosnímka,...)

5. Zásady a princípy monitoringu lesov

Na kontrolu a priebežné vyhodnocovanie parametrov lesných porastov sa využíva interný monitoring na báze podnikového GIS-u v dvoch úrovniach:

- 1.) Celoplošný monitoring škodlivých činiteľov a zdravotného stavu lesa, monitoring stavu biotopov, stavu infraštruktúry a erózie, výskytu ochranársky a spoločensky významných hodnôt
- 2.) Reprezentatívny monitoring - prevádzková inventarizácia na systematickej sieti inventarizačných plôch.

Detailné metodické aspekty monitoringu lesov sú zadefinované v samostatnej smernici (**Smernica o monitoringu lesov**).

6. Zásady a princípy ochrany lesov, ekosystémových služieb a environmentálnych hodnôt

- 1) Ochrana lesov v zmysle zabezpečenia ich dlhodobej ekologickej stability je realizovaná prostredníctvom preventívnych opatrení v rámci pestovania lesov, a to najmä zvyšovania druhovej a štrukturálnej rozmanitosti.
- 2) V lesných porastoch sa vykonáva priebežný monitoring, ktorého výsledky sú operatívne zohľadňované pri plánovaní a realizácii opatrení. Pri monitoringu sa v prípade potreby využívajú komunikačné kanály s Lesníckou ochrannárskou službou.
- 3) Pred realizáciou kalamitných ťažieb a udržiavaní porastovej hygieny sa dôsledne analyzujú potenciálne dopady spracovania/nespracovania hmoty na celkovú ekologickú stabilitu lesného porastu a jeho okolia, vrátane prípadných dopadov na stav biotopu.
- 4) Podkladom pre rozhodovanie je potenciál pre aktivizáciu jednotlivých škodlivých činiteľov v daných porastových štruktúrach. Ak nehrozí aktivizácia a ekonomická bilancia ťažby je negatívna, hmota sa ponechá v porastoch.
- 5) V rámci obrany lesa sa využívajú prírode blízke postupy ako asanácia napadnutého dreva, kladenie lapákov, podpora prirodzených predátorov, odkôrňovanie, oplocovanie (max 25x25m), prírodné spôsoby ochrany (ovčia vlna), znepristupňovanie porastov pri výchovných zásahoch ponechaním časti hmoty, vrškovanie alebo zimná ťažba atraktívnych drevín na odlákanie zveri.
- 6) Zásadne sa neaplikujú pesticídy, pôdne kondicionéry, hnojivá, ani biologické prípravky.
- 7) Protipožiarna ochrana je zabezpečená prostredníctvom náležitej starostlivosti-monitoringom v období vysokého požiarného rizika, udržiavaním zjazdnosti prístupových ciest, zabezpečením a priebežnou aktualizáciou protipožiarnych situačných plánov.
- 8) V podpore adaptácie lesov pôvodného drevinového zloženia na zmenené ekologické podmienky, sa prikladá význam prirodzenej obnovy v zmysle vytvorenia vhodných podmienok pre prirodzený výber prostredníctvom kompetície jedincov, vhodnej a zároveň značne variabilnej genetickej štruktúry.
- 9) Vychádzajúc z monitoringu sa v podnikovom geoinformačnom systéme zaznamenávajú mikrolokality (tzv. nášľapné kamene) s vysokou environmentálnou hodnotou za účelom ich ochrany. V prípade potreby aj za pomoci aktívnych hospodárskych opatrení na zlepšenie stavu biotopov. Cieľom vytvorenia siete spomínaných nášľapných kameňov je zamedziť izolácii vzácných druhov a spoločenstiev v aktívne obhospodarovovaných lesoch ako aj dôsledkov z izolácie vyplývajúcich.
- 10) V lesoch poskytujúcich obzvlášť významné ekosystémové služby sú za podpory podnikového GIS, prostredníctvom adaptívneho hospodárenia aplikované osobitné hospodárske postupy so zameraním na ich trvalosť a ochranu.
- 11) Za opatrenie s najširším pozitívnym dopadom na ochranu lesov, ekosystémové služby a environmentálne hodnoty, podnik aj s prihliadnutím na klimatické zmeny považuje podporu zadržiavania vody v krajine a tvorbu štruktúr za účelom zvyšovania a ochrany celkovej biodiverzity.

Detailné aspekty Podpory biodiverzity, protieróznej ochrany a ochrany vodných zdrojov sú uvedené v samostatných smerniciach (**Smernica č. 2 Podpora biodiverzity pri hospodárení v lesoch, zber dát a evidencia o lesoch, vymedzenie a ponechávanie stromov na dožitie a rozklad, Smernica č. 3 Regulácia erózie, poškodzovania porastov, minimalizácia mechanických narušení, ochrana vodných zdrojov**).

7. Zásady a princípy hodnotenia rizík, princípy podpory lokálnych spoločenstiev a komunít

1. Hodnotenie rizík predchádza každej plánovanej hospodárskej činnosti v rozsahu úmernom jej intenzite a predpokladaným environmentálnym, sociálnym a hospodárskym dopadom. Podkladom k hodnoteniu rizík sú všetky dostupné informácie vzhľadom na konkrétnu plánovanú činnosť. Cieľom je minimalizácia rizík a podpora adaptívneho hospodárenia.
2. Na realizáciu činností potrebných na dosiahnutie hospodárskych cieľov podniku sa uprednostnia miestny dodávatelia prác, avšak nikdy nie na úkor kvality.
3. Produkty lesa sa ponúknu lokálnym odberateľom. Preferujú sa spracovatelia s vyššou pridanou hodnotou, nie však na úkor dlhodobého ekonomického zhodnotenia.
4. Aktívne nadväzovanie všestranne prospešných partnerstiev a spolupráce na lokálnej úrovni založených na princípe "win win"
5. Ďalšie podrobnosti ohľadom princípov nadväzovania obchodných vzťahov a riešenia sporov sú uvedené v samostatných smerniciach (**Smernica o korupcii, Smernica o riešení sporov**).

9. Zásady a princípy zhodnocovania úžitkov z lesa

1. Snaha o maximálne zhodnotenie vyťaženej drevnej hmoty dôkladnou manipuláciou sortimentov surového dreva, ako aj sledovaním vývoja cien jednotlivých sortimentov pre správne načasovanie ťažby.
2. Maximálna decenálna výška ťažby nepresiahne 80% decenálneho prírastku na podklade programov starostlivosti o lesy, alebo vlastného opakovaného reprezentatívneho zisťovania.
3. Aktívne hľadanie možností ekonomického zhodnotenia aj iných (nedrevných) úžitkov z lesa najmä na lokálnej úrovni.
4. Aplikácia priebežného monitoringu kvality ťažbového fondu na pni.

10. Ciele hospodárenia

Prostredníctvom vyššie uvedených zásad a princípov spoločnosť Real Forest s.r.o sleduje dosahovanie nasledovných cieľov:

1. Dosiahnutie čo najstabilnejšej a najbezpečnejšej produkcie na úrovni lesného porastu

Kontrolné indikátory:

- medziročne vyrovnaný etát s objemom náhodných ťažieb do 20%.

2. Maximalizácia hodnotovej produkcie pri súčasnom rešpektovaní biodiverzity ako základného predpokladu stability a adaptability

Kontrolné indikátory:

- Zvyšovanie podielu kvalitných jedincov na celkovej zásobe.
- Existencia, monitorovanie, rozširovanie a priebežné dopĺňanie prvkov na podporu biodiverzity.

3. Čo najefektívnejšie zhodnocovanie úžitkov z lesa

Kontrolné indikátory:

- stabilné medziročné priemerné speňaženie 1m³ drevnej hmoty.

4. Trvalosť plnenia ekosystémových služieb pre spoločnosť zabezpečením nepretržitej existencie lesného porastu na lesnej pôde

Kontrolné indikátory:

- Sumárna ročná výmera plôch na obnovu lesa bez evidencie prirodzeného zmladenia v danom roku (holín) je rovná 0.

